

ĐẤU TRANH, LOẠI BỎ CÁC SẢN PHẨM LAI CĂNG, PHẢN VĂN HÓA Ở NƯỚC TA HIỆN NAY

TS LÊ VĂN LIÊM

Học viện Chính trị khu vực III

Sản phẩm lai căng, phản văn hóa như những virus độc hại lây lan, tác động và tàn phá đời sống văn hóa lành mạnh của con người và xã hội Việt Nam đang trở thành chủ đề được đặc biệt quan tâm ở tất cả các ngành, các cấp ở nước ta trong thời gian qua. Các sản phẩm lai căng, phản văn hóa, phản động và các tệ nạn xã hội khi xâm nhập vào các cơ quan, đơn vị sẽ gây tác hại khôn lường. Nó không chỉ làm cho đời sống văn hóa tinh thần của cán bộ, đảng viên bị vẩn đục mà còn dẫn đến tình trạng suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống ở một bộ phận cán bộ, đảng viên; là mảnh đất màu mỡ để các thế lực thù địch thực hiện âm mưu “diễn biến hòa bình”, thúc đẩy “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” nội bộ ta.

Những biểu hiện “lai căng”, phản văn hóa thể hiện thái độ “sùng ngoại” quá mức - cổ súy cho lối sống dân chủ, thể chế chính trị tư sản phương Tây, như chủ nghĩa thực dụng, lối sống hưởng thụ, đề cao cá nhân, tôn thờ tiền bạc thái quá hoặc đáng báo động về thị hiếu thấp kém, dễ dãi, ô hợp... đi ngược lại với giá trị văn hóa truyền thống, con đường chủ nghĩa xã hội mà Đảng và Nhân dân ta đã lựa chọn. Những tác động tiêu cực đó đã làm cho những giá trị đạo đức cốt lõi bị lung lay, ảnh hưởng xấu đến đạo đức, lối sống, nếp sống nhất là của giới trẻ hiện nay, tạo ra nhiều hệ lụy trong xã hội, làm cho nhiều người dễ dao động, buông xuôi trước sự tấn công của sản phẩm phản văn hóa, gây khủng hoảng niềm tin, mất phương hướng trong lựa chọn các giá trị, chuẩn mực... Nhận rõ tính cấp thiết của vấn đề, cách

đây 14 năm, Ban Bí thư Trung ương Đảng khóa X đã ban hành Chỉ thị số 46-CT/TW *Về chống sự xâm nhập của các sản phẩm văn hóa độc hại gây hủy hoại đạo đức xã hội* (27-7-2010) đã chỉ rõ: “Nhiều sản phẩm văn hóa độc hại từ bên ngoài đã xâm nhập vào nước ta bằng nhiều con đường, tác động rất xấu đến tư tưởng, đạo đức, lối sống, tâm lý, hành vi của một bộ phận nhân dân, nhất là thanh thiếu niên; làm hủy hoại, xói mòn nền tảng và những giá trị đạo đức tốt đẹp của dân tộc; có nguy cơ dẫn tới khủng hoảng tinh thần, mất phương hướng lựa chọn các giá trị, lối sống và niềm tin của một bộ phận công chúng; dẫn đến khuynh hướng “tự diễn biến” về chính trị, tư tưởng, tác hại lâu dài đến các thế hệ mai sau”.

Nhìn vào đời sống văn hóa, văn học nghệ thuật ở nước ta những năm qua cho thấy sự cảnh báo của Đảng hơn 14 năm qua vẫn nguyên tính thời sự. Sự lai căng vẫn lan tràn ở nhiều loại hình nghệ thuật, tập trung nhiều và dễ thấy trong các lĩnh vực văn học, âm nhạc, điện ảnh, thời trang... Trong văn học đã xuất hiện những truyện ngắn, bài thơ bề ngoài khoác vỏ bọc đề cao tự do cuộc sống con người, vì quyền sống tự do của con người, nhưng lại ẩn chứa những tình tiết khơi gợi phản thú tính, sinh học mang tính chất hoang dã của con người nguyên thủy. Trong 5 năm gần đây, cơ quan chức năng đã xử lý vi phạm đối với 126 cuốn sách thể loại văn học¹, trong đó có hàng chục cuốn sách phải đình chỉ phát hành, thu hồi xuất bản phẩm vì có nội dung lệch lạc, dung tục, độc hại. Trong lĩnh vực âm nhạc, “bên cạnh những sản phẩm ghi được dấu ấn khi kết

hợp và khai thác các chất liệu của văn hóa dân gian thì có không ít sản phẩm sáng tạo là “hàng lỗi”, “hàng kém chất lượng” bởi mang hơi hướng nửa mùa, lai căng, phản văn hóa”².

Đáng chú ý, sự lai căng xuất hiện đáng báo động ở khá nhiều lễ hội có nguồn gốc từ nước ngoài. Trong khoảng hơn 30 lễ hội nước ngoài du nhập vào nước ta hiện nay, bên cạnh những yếu tố tích cực, nhân văn, làm phong phú đời sống văn hóa tinh thần của người dân, qua đó giúp người Việt hiểu hơn về phong tục, tập quán, tín ngưỡng, tôn giáo của nhiều dân tộc trên thế giới, thì mặt trái của nó lại là sự biến tướng, nhầm nhứ, làm sai lệch ý nghĩa ban đầu của nó. Chẳng hạn, ngày lễ tình yêu được cổ xúy cho lối sống lệch lạc theo xu hướng “yêu phong trào” (yêu gấp, sống vội, sống hưởng thụ) xem nhẹ những giá trị đạo đức, thuần phong mỹ tục của dân tộc. Halloween là lễ hội hóa trang của các nước phương Tây mới du nhập vào Việt Nam trong vài năm gần đây. Thông điệp mà ngày lễ này mang lại là sống không nên tham lam, keo kiệt; phải có lòng bác ái, biết giúp đỡ những người khó khăn, không nên lừa lọc, đe dọa, làm cho người khác sợ hãi. Thế nhưng, khi vào nước ta, lễ hội này đã bị biến tướng bởi nhận thức không đầy đủ của một bộ phận giới trẻ. Họ cho rằng Halloween là phải mặc những trang phục kinh dị, ma quỷ, chết chóc, gây ám ảnh để hù dọa nhau nhằm đem lại tiếng cười mới thật sự là tinh thần của lễ hội.

Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã lên tiếng cảnh báo “nhiều khi bắt chước nước ngoài một cách nhỏ nhẻ, phản cảm, không có chọn lọc (nói nặng ra là “vô văn hóa”, “phản văn hóa”³ đã dẫn đến những hậu quả khó lường. “Việc bắt chước những trào lưu như thần tượng thái quá các ngôi sao; chơi kumantong hay sử dụng ngôn ngữ nước ngoài vô tội vạ... đã gây ra những hậu quả hết sức tai hại, hình thành nên những nhận thức mới, thói quen mới, tạo ra những định hướng giá trị xa lạ với văn hóa truyền thống, có nguy cơ trở thành những bản copy mờ của văn hóa nước ngoài. Điều đó khiến giới trẻ mất phương hướng trong việc xây dựng và hình thành nhân cách con người Việt Nam, không có sự tự tin để hội nhập quốc tế. Nguy hiểm hơn, lai căng văn hóa sẽ khiến văn hóa đất nước nói chung dễ bị

phai nhạt, mất sức sống, ảnh hưởng đến sức mạnh chung của quốc gia”⁴. Tình trạng lẫn lộn của sự phân biệt đúng - sai, hay - dở, tốt - xấu, cao thượng - thấp hèn và bị hòa lẫn vào trong “ma trận văn hóa” mà các thế lực thù địch bày ra để thực hiện các hành vi phản văn hóa. Sự “mê hoặc” hay “sùng ngoại” thái quá chính là con đường ngắn nhất dẫn đến bào mòn bản sắc, phai nhạt giá trị truyền thống tốt đẹp và dần đánh mất mã gene văn hóa của ông cha chảy trong huyết quản của mỗi người trong dòng chảy của cộng đồng, dân tộc.

Để giữ gìn và phát huy văn hóa dân tộc, một mặt phải không ngừng chăm lo, xây dựng những giá trị văn hóa tốt đẹp, mặt khác cần phải kiên quyết đấu tranh, bác bỏ những biểu hiện “sùng ngoại”, “lai căng” văn hóa theo tinh thần: “Tiếp thu có chọn lọc tinh hoa văn hóa nhân loại phù hợp với thực tiễn Việt Nam, đồng thời chủ động nâng cao sức đề kháng của các tầng lớp nhân dân, đặc biệt là thanh, thiếu niên đối với các văn hóa phẩm ngoại lai độc hại”⁵. Câu tuyên ngôn bất hủ của đại văn hào Nga M.Gorki: “Đối với tôi, lời kêu gọi Tổ quốc lâm nguy cũng không đáng sợ hơn lời kêu gọi: “Hỡi các công dân! Văn hóa bị lâm nguy!” vẫn có ý nghĩa cảnh tỉnh, nhắc nhở sâu sắc đối với chúng ta trong “cuộc chiến” chống lại những làn sóng “xâm lăng văn hóa” từ bên ngoài. Xuất phát từ thực trạng và quan điểm của Đảng, Nhà nước nêu trên, chúng tôi đề xuất một số giải pháp sau:

Một là, nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý của Nhà nước đối với lĩnh vực văn hóa là vấn đề rất quan trọng. Đây là những cơ sở pháp lý cần thiết để các cấp, ngành, tổ chức, lực lượng đẩy mạnh đấu tranh, ngăn chặn và xử lý những hành vi vi phạm về văn hóa. Theo đó, cùng với quán triệt, thực hiện nghiêm các nghị quyết, chỉ thị, quy định của Đảng, Nhà nước về văn hóa, cần đẩy mạnh xây dựng, hoàn thiện thể chế, chính sách, khung pháp lý về văn hóa, quản lý văn hóa ở tất cả các cấp. Đặc biệt cần có biện pháp khắc phục tình trạng “Việt Nam đã và đang phải nhập siêu về văn hóa từ các quốc gia cùng khu vực châu Á như: Hàn Quốc, Nhật Bản, Trung Quốc... Thậm chí, giai đoạn 2015 - 2020, gần 62% phim chiếu trên sóng VTV3 - Đài Truyền hình Việt Nam là phim nhập khẩu hoặc phim dựng từ kịch bản

mua bản quyền nước ngoài (phim Hàn Quốc và Trung Quốc chiếm tỷ lệ 79%). Hiện phim hoạt hình, truyện tranh, các chương trình gameshow nước ngoài hoặc theo format nước ngoài cũng đang chiếm sóng”⁶ vẫn đang tiếp tục diễn ra. Do vậy, bên cạnh việc thực hiện nghiêm túc Nghị định 22/2022/NĐ-CP sửa đổi Nghị định 32/2012/NĐ-CP về *quản lý xuất khẩu, nhập khẩu văn hóa phẩm* không nhằm mục đích kinh doanh, trong thời gian tới cần tiếp tục bổ sung, hoàn thiện hơn các thể chế liên quan để khắc phục tình trạng trên có hiệu quả hơn.

Hai là, tháo gỡ kịp thời những khó khăn, vướng mắc, nhằm phát huy mọi tiềm năng, nguồn lực, tạo động lực cho bản sắc văn hóa dân tộc phát triển theo hướng hiện đại, hội nhập mà không hòa tan. Tiếp tục xây dựng, hoàn thiện hệ thống pháp luật về an ninh mạng, tạo cơ sở pháp lý quan trọng trong phòng ngừa, đấu tranh, xử lý các hoạt động vi phạm pháp luật trên không gian mạng, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của các tổ chức, cá nhân; nâng cao năng lực bảo vệ hệ thống thông tin quốc gia, góp phần bảo đảm chủ quyền, an ninh, trật tự và xây dựng môi trường an toàn, lành mạnh trên không gian mạng.

Ba là, *xây dựng môi trường văn hóa xã hội lành mạnh nâng cao sức đề kháng của Nhân dân trước sự xâm nhập của văn hóa ngoại lai độc hại*

Thực tiễn hoạt động văn hóa ở từng địa phương, lĩnh vực và cả nước cho thấy, tuy cùng chịu sự tác động của văn hóa ngoại lai, nhưng ở đâu có môi trường văn hóa tốt hơn thì ở đó sự “lai căng”, “sùng ngoại” văn hóa sẽ ít hơn và việc đấu tranh, ngăn chặn các biểu hiện này cũng dễ dàng hơn và ngược lại. Để làm được điều đó, cần tiếp tục bổ sung, hoàn thiện hệ thống giá trị văn hóa với các tiêu chí, chuẩn mực cụ thể trong từng lĩnh vực: giáo dục và đào tạo, khoa học và công nghệ, báo chí và truyền thông, tôn giáo và tín ngưỡng; trong gia đình, nhà trường, cộng đồng dân cư, các cơ quan trong hệ thống chính trị, doanh nghiệp, tổ chức xã hội... nhằm hình thành các chuẩn mực về văn hóa đạo đức, hành vi ứng xử của từng cá nhân. Khai thác, phát huy hiệu quả các thiết chế văn hóa hiện có; thực hiện nghiêm các quy tắc ứng xử văn hóa, văn minh trên môi trường mạng xã hội, hướng tới những giá trị cao đẹp, “chân, thiện, mỹ”. Thực hiện tốt vai trò nêu gương của cán bộ,

đảng viên, người đứng đầu các cơ quan, tổ chức, người có uy tín trong cộng đồng trong việc thực hiện quy chế, chuẩn mực đạo đức, thực sự là tấm gương sáng, là hạt nhân trong việc xây dựng môi trường văn hóa. Phát huy vai trò làm chủ của nhân dân trong xây dựng đời sống văn hóa, đẩy mạnh đấu tranh bác bỏ các hiện tượng văn hóa độc hại, biểu hiện “sùng ngoại”, “lai căng” văn hóa, nhất là trên không gian mạng ở ngay mỗi địa phương, trong từng cộng đồng làng, bản, khu phố, cơ quan, đơn vị và mỗi gia đình. Quá trình đấu tranh cần kết hợp chặt chẽ giữa “xây” và “chống”, lấy “xây” là nhân tố quyết định, “chống” là quan trọng.

Bốn là, trong bối cảnh cuộc Cách mạng Công nghiệp lần thứ tư đang phát triển như vũ bão, kéo theo đó là sự phát triển của không gian mạng cùng sự giao thoa, tiếp biến văn hóa không hề đối với mọi quốc gia, trong đó có Việt Nam. Do đó, để nâng cao hiệu quả đấu tranh, loại bỏ các sản phẩm, thông tin độc hại, xuyên tạc, phản động, ảnh hưởng xấu đến ổn định chính trị - xã hội, thuần phong mỹ tục, các cấp, ngành, lực lượng, địa phương cần đẩy mạnh ứng dụng, phát triển công nghệ thông tin đi đôi với bảo đảm an toàn thông tin, an ninh mạng trong công tác quản lý nhà nước và trong thực hiện các nhiệm vụ. Tăng cường đầu tư cho nghiên cứu, phát triển, sản xuất các sản phẩm của Việt Nam trên không gian mạng, tiến tới đủ năng lực bảo đảm an toàn thông tin, bảo vệ an ninh mạng và làm chủ không gian mạng. Triển khai xây dựng phát triển không gian mạng quốc gia an toàn, lành mạnh, rộng khắp gắn với xây dựng các quy chế phối hợp và các giải pháp kỹ thuật trong kiểm soát, ngăn chặn các sản phẩm văn hóa độc hại xâm nhập vào nước ta từ mạng internet, các thiết bị kỹ thuật số, điện thoại di động. Xây dựng quy chế phối hợp với các hãng công nghệ nước ngoài như Google, Youtube xóa bỏ các kênh thông tin xấu, độc, không phù hợp với văn hóa nước ta. Biểu dương, khen thưởng những điển hình tốt, gương tiêu biểu trong giữ gìn đạo đức, thuần phong mỹ tục, xây dựng cơ quan, đơn vị, gia đình văn hóa và trong công tác phòng, chống, bài trừ, phê phán các sản phẩm văn hóa “sùng ngoại”, “lai căng”; kịp thời xử lý nghiêm minh những tổ chức, cá nhân có sai phạm.

Xem tiếp trang 42

thúc đẩy sự phát triển và thịnh vượng của tổ chức hoặc xã hội.

Trong lĩnh vực chính trị, năng lực lãnh đạo và tư duy chiến lược đóng vai trò quyết định đối với sự thành công và ổn định của hệ thống chính trị. Các nhà lãnh đạo chính trị cần phải có khả năng tạo ra sự tin cậy và sự lãnh đạo mạnh mẽ trong việc đối phó với những thách thức phức tạp và đa dạng, từ biến đổi khí hậu đến xung đột vũ trang và khủng hoảng kinh tế. Họ cũng phải có khả năng định hình và thúc đẩy các chính sách và biện pháp chiến lược để đảm bảo sự ổn định và phát triển bền vững của quốc gia.

Một khía cạnh quan trọng của năng lực lãnh đạo và tư duy chiến lược trong chính trị là khả năng đàm phán và xây dựng các mối quan hệ đối tác. Trong một thế giới đa dạng và phức tạp, sự hợp tác và giao tiếp là chìa khóa để giải quyết các xung đột và tạo ra sự đồng thuận. Các nhà lãnh đạo cần phải có khả năng đàm phán và làm việc hiệu quả với các bên liên quan để đạt được các thỏa thuận và biện pháp hợp tác.

Ngoài ra, khả năng phản ứng nhanh chóng và linh hoạt cũng là yếu tố quan trọng của năng lực lãnh đạo và tư duy chiến lược trong chính trị. Trong một môi trường đa dạng và không chắc chắn, các

nhà lãnh đạo cần phải có khả năng đánh giá và phản ứng nhanh chóng với các biến động và thay đổi. Sự linh hoạt và thích ứng có thể giúp họ tận dụng cơ hội và giải quyết các vấn đề một cách hiệu quả. Việc liên tục phát triển và nâng cao năng lực lãnh đạo và tư duy chiến lược là một quá trình liên tục và không ngừng. Trong một thế giới đang thay đổi nhanh chóng, các nhà lãnh đạo chính trị cần phải luôn cập nhật và phát triển những kỹ năng và kiến thức mới để đối mặt với những thách thức và cơ hội mới. Điều này đòi hỏi sự cam kết và kiên nhẫn từ phía họ trong việc liên tục học hỏi và phát triển bản thân.

Tóm lại, đổi mới tư duy lãnh đạo chính trị là đòi hỏi cần thiết đối với hoạt động lãnh đạo, quản lý. Đặc biệt, năng lực lãnh đạo và tư duy chiến lược của các nhà chính trị đóng vai trò quyết định đối với sự thành công và ổn định của hệ thống chính trị trong mỗi quốc gia. Các nhà lãnh đạo chính trị cần phải có khả năng tạo ra sự lãnh đạo mạnh mẽ và định hình các chiến lược hiệu quả để đối phó với những thách thức và tận dụng cơ hội hiện có. Đồng thời, họ cũng cần phải liên tục phát triển và nâng cao những năng lực và kỹ năng của mình để đảm bảo sự thành công và phát triển bền vững của quốc gia.

ĐẤU TRANH, LOẠI BỎ CÁC SẢN PHẨM LAI CĂNG...

Năm là, chú trọng truyền bá văn hóa Việt Nam, tạo điều kiện thuận lợi để các nước, các tổ chức quốc tế, các cơ quan văn hóa, du lịch nước ngoài giới thiệu tiềm năng đất nước, văn hóa, con người Việt Nam với thế giới. Trong hội nhập cần phát huy bản lĩnh văn hóa, trí tuệ con người Việt Nam giữ vững bản sắc văn hóa dân tộc; giải quyết hài hòa mối quan hệ văn hóa với chính trị, kinh tế, quốc phòng và an ninh với các nước và cộng đồng quốc tế; kiên quyết chống sự áp đặt, đồng hóa về văn hóa từ các nước lớn, góp phần “kiên quyết đấu tranh, loại bỏ các sản phẩm, thông tin độc hại, xuyên tạc, phản động, ảnh hưởng xấu đến ổn định chính trị - xã hội, thuần phong mỹ tục... Tiếp thu có chọn lọc tinh hoa văn hóa nhân loại phù hợp với thực tiễn Việt Nam, đồng thời chủ động nâng cao sức đề kháng của các tầng lớp nhân dân, đặc biệt là thanh, thiếu

Tiếp theo trang 54

niên đối với các văn hóa phẩm ngoại lai độc hại; từng bước đưa văn hóa Việt Nam lên với thế giới”⁷.

1. <https://baotuyenquang.com.vn/dung-de-van-hoa-nu-oc-nha-lam-nguy-truoc-lan-song-sung-ngoai-lai-cang-189756.html>.
2. <https://nhandan.vn/tang-suc-canhh-tranh-cua-cac-san-ph-am-van-hoa-post782503.html>.
3. Phát biểu của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tại *Hội nghị Văn hóa toàn quốc*.
4. <http://baovanhoa.vn/van-hoa/artmid/428/articleid/58342/ngan-chan-tinh-trang-lai-cang-van-hoa-trong-gioi-tre160de-khong-mang-%E2%80%9Cdi-chung%E2%80%9D-khi-hoi-nhap>.
- 5, 7. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, t. 1, Nxb CTQG - ST, H, 2021, tr. 148, tr. 146 - 147.
6. <https://nhandan.vn/tang-suc-canhh-tranh-cua-cac-san-pham-van-hoa-post782503.html>.